

مُشَاطِقَاتُ

۱۳۲۶

درسمادنده باب عالی جاده سنده
اداره مخصوصه
محل اداره :

انظار :
مسکونه موافق آثار جدیده مع المنوبه
قبول او انور
درج ابدلین آثار اعاده اولغاز

دین، فلسفه، ادبیات، حقوق و علوم دین باحث هفته لقی رساله در

درسمادنده نسخی ۵۰ پاره در

قیرله دن مقوا بورو ابله کوندریلیرسه سنوی
۲۰ غروش فضله آلنیر

درسمادنده پوسته ابله کوندریلیرسه ولایات بدلی اخذ اولنور.

مؤسسلری : ابوالعلا زین العابدین - ح . اشرف ادیب

تاریخ تاسیسی :
۱۱ محوز ۳۲۴

سنه لکی	القی آیلانی	درسمادنده
۶۵	۳۰	ولا یاتده
۸۰	۴۰	مملک اجنبیه ده
۸۰	۴۰	

ایکنجی جلد

۴ صفر ۳۲۷ پنجشنبه ۱۲ شباط ۳۲۴

عدد : ۲۷

ویرایش در « تقریر لریک تضمین ایندیکی سؤال در جواب اولی اوزره کتب شرعی مزده بیان بیوریلان تفصیلات بوجه آتی تلخیص ایدلمشدر :

خطبه لر ، ایکی فرضی واون بش سنی مشتملدر . فرض لر : ۱ - وقت در که خطبه نك نماز دن اول زوالدن صکره اولان بر وقته اوقونمیدر ۲ - ذات قدسیت سمات عز شانه حضرت لرینی الوهیت لائق اوصافه ذکر ایتمکدر . سنن لر : ۱ - طهارتدر ۲ - خطبیک حال قیامده بولنمیدر ۳ - خطبیک قومه متوجه بروضعت آلمسیدر . ۴ - خطبه قرائتنه قبل الابتداء خطبیک کندی نفسنده تعوذ کتیرمسیدر . ۵ - قرائت اولسان خطبه بی قومک استماع ایتمیدر . ۷ - الحمد لله جمله سیله خطبه به بدأ اولنمق در . ۷ - شان الوهیت لایق صورتله ثنا ایدلمکدر . ۸ - وحدانیت باری ، صدق رسالت حضرت پیغمبری به شهادتدر . ۹ - نورالوجود علیه صلوةالمعبود اقدمن حضرت لرینه صلا ایدلمکدر . ۱۰ - وعظ وتذکیر اجرا قلمقدر . ۱۱ - قرآن باهرالیاندن اوج مختصر وباخود برمطول آیت مقداری قرائت اولنمقدر ۱۲ - خطبه نایده فیاض مطابق حضرت لرینه ثنا ، حضرت پیغمبرده صلاتک اعاده لریدر . ۱۳ - مسلمین ومسلمانه دعا ایتمکدر . ۱۴ - تطویلده کراحت اولدیفندن هر ایکی خطبه بی تخفیف ایتمکدر . ۱۵ - جمیع اعضاسنک استقراریله موضع جلوسده نمکن ایده جک قدر بر زمان ایکی خطبه آرسنده خطبیک قعودیدر ... وجه مسنونی بیان قلنان ومحضا ذکر و طاعت و عبادت دن عبارت اولان خطبه لرله امور دینی و دنیوی مزه اسباب معیشت و سیاستز ، افکار مز و حتی احوال عمومی مز احکام شرعی سیله تصویر ایدلمی و هر زمانک وقوعات حادثه سنه کرره تعلیمات شرعی ارشادات حکمی بی جامع اولدینی حالد خطبه لر ترتیب اولغایدر . یوقسه زمین وزمانه ، موقع وحاله غیر مناسب اولیله بر طاقم ریک جملهر ، مغلق عبارلر ، سجعلر ، قافیه لرله خطبه لرلکز دعالر حصر وقصر ایدلمایدر .

خطبه لرک عربی العبارة اولمسی شرط میدر دکلیدر . شمس الائم حضرت ابو حنیفه شرط اولدیفنی بیان بیورمشدر . وحتی عربیته ، لسان عربی و قوف تامه قدرت کامله اولسه بیله خطبه لرک السنه سائر ایلله دخی جوازینیه حکم ویرمشدر . امام ابو یوسف وامام محمد حضراتی شرط اولوب اولماسنی عجز و قدرته تعلیق ایدرک مسئله بی تفصیل ایتملر . عربیتدن عندالجز السنه سائر ایلله جوازینیه عربیته مع القدرة عدم جوازینیه حکم ویرمشدر . امام اعظم حضرت لرینک حکمی بین الفقها شایان اعتماد کورلمشدر . فذلککه بی هانکی لسانله اولورسه اولسون اوقونمسی جواز

شرعی به اقتران ایدن خطبه لر دن قارئین و سامعین عمومینه حصه یاب استفاده اولمق اوزره هر قومک کندی لسانلری اوزرینه خطبه لر ترتیب و تحریر ایدلمایدر . یوقسه عربیتک اسلوب و شیوه سنه ، لغات و مزایا سنه ، قواعد و دقایقه واقف اولسان ترکر ایچون عربیه اوقونه جق خطبه لر دن بر حسن تاثیر حصوله کمر ، چونکه امور معلومه دن اولدینی اوزره کلامدن مرام اکلاشلق شرطدر ، شرط مطابقدر . بناء علیه متکلم و مخاطبیه قارشو مضمونیله ، مفهومیله بحق اقتضای اتمیه جک اولان کلام بر فائده بی مفید اولماز .

استطراذ . - ائمه کرام حضراتنک خطبه لر حقنده کی اختلاف و حکملری « تکبیرة الافتتاح » اذکار صلاتدن عبارت بولنان « تشهد ، قنوت ، دعا » رکوعله سجود تسبیحانلری « نده دخی غنایا جاریدر . قرائتنک دخی السنه سائر ایلله رهین جواز اوله جقه سرتاج امة ابو حنیفه حضرت لرلی هر قدر حکم ویرمشدر . بعده او حکملرندن رجوعله عدم جوازینیه امام یوسف وامام محمد حضراتنک ویردکاری حکمی تصویب و تصدیق بیورمشدر . واشبو حکمی اصح و وفقی به طوتمشدر . انطاکیه علمایندن برکات زاده

صفوت

صراط مستقیم

بومبحث حقنده قارئین کرام طرفندن کوندرین مقالاتی بی دربی درج ایدبورز . فقط موضوع بحث غایتله مهم اولدیفندن دیکر ذواتکده مطالعاتی اشعار ایدم جک لرینی امید ایدرز . صکره بزده بوبابده کی مطالعه منری تردیف ایدم جکر .

عظمتک انتاج ایتدیکی فقه القلر

اولکی نسخه دن مابعد خواجه لر دن بریسیله آره مزده برسوز اولدی ده دیدم که : « انشای تدریسده ، خصوصیه فقه ، حدیث ، الهیات درس لرنده بالمناصبه خالصانه نصائح سرد ایدلمک صوریه طلبه نك تهذیبیه چالیشلسه ؛ کندیلرینه اخلاق فاضله تلقین اولنسه ... دیدی که : « بسوایله دیکک شیدن بیهوده یورغوناقدن باشقه بر فائده چیقماز .

دیدم که : « سنک وظیفه ک امر بالمعروف ، نهی عن المنکر در . یوقسه یالکز او امر امتثال ایتمک ، مناهیدن کری طور مقله وظیفه کی ادا ایتمش اوله مازسک . دیدی که : « حصول فائدتک امکاسرانی محقق اولیج ، آرتق امرده عیشدر ، نهی ده .

باقیکز ، انسانلر آرتق صلاح قبول اتمیه جک قدر بوزولمشدر ؛ زعمنه دوشمنده ارشادات حکیمانده دن استفاده بی محال اعتقاد ایدیور ؛

فسادك ازالہی اسبابہ توسل ایتہی خاطرینہ بیلہ کتیرمیور . حال بوکہ برطرفدن دین بو وظیفہی ایضایہ دعوت ایتہکله برابر دیگر طرفدن صلاحی غیرقابل کوردیکی طلبہیہ هرکون درس اوقوتہمقلہ اوغراشیور . بونلرک هبسی شوندن ایلری کلیورک : آدجنز اولانفسندہرقیلہ خواجہسندن کورمدیکی برشیشی کندیلکندن کوسترہجک قدر برقابلیت کورہمیور ؛ ثانیاً خالصانہ وصایایہ ، امر بالمعروف ونہی عن المنکرہ دائر اولان آیات جلیلہی دوشونمک عنایت الہیدن قطع امیدایتہک مسلمانقلہ هیچ برزمان تألیفی ممکن اولہمایہجفی خاطر لاق ایستہمیور .

حتی اوکا تمقیب ایتدیکی اصول تدریسک عمق اولوب برقاہدی انتاج ایتہجکی سویلہکر ؛ یاخود بالفرض اوقوتدینی کتابک طلبہک استفادهسی نقطہ نظرندن کفایتسزلکنی ، بلکه دہ مضرتی ایلری سورہ رک باشقہ بر اصول باشقہ بر کتاب توصیہ ایتہکر بوسوزیکری دینہ مخالف کورور ؛ کرک اصول معتادہ تدریسی ، کرک کتابی دکیشدیرمہی دینسزلک عد ایدر ؛ ہمدہ فی سبیل اللہ مجاہدہ ایدیورم . دیہ سزہ قارشی اعلان حرب ایدر !

ای اما اسلافک درسری طلبہیہ مسائلی تقریر ایتک ، سوبلیوب یازدیرمق طرزندہ ایدی . هیچ برینک اندہ خصوصی بر کتاب یوقدی . طلبہک اندہ خواجہ لرندن ایشدکری ضابطہ ایچون قولاندقلری قلدن ، کاغددن باشقہ برشی بولونمازدی ، دیمش اولسہ کر ، سزہ حق ویرر ؛ مع مافیہ هرکس بویہ یاییور ، دیہ رکینہ اصول سقیمندہ دوام ایدوب کیدر .

شیمدی بو عطات دیندن کلور ، و ہمدہ بولہ جق هیچ بر عاقل تصور اولہ بیلیرمی ؟ صوکرہ بو عطات یوزندن دینک وارباب دیک اوغرایہجفی سوء عاقبتدن کیسہ شہہ ایدرمی ؟

عطالتک عقیدہیہ تأثیری . — ارباب عطالتک اعمال خصوصندہ کی او یوشوقلفی سوبلدک ؛ عقیدہ جہتی اوندن دہا بر باد . کتاب اللہ ، وارد اولمش ، سنت رسول ایلہ تأیید ایتمش حقائقندہ رک : یقینہ استنادی ایجاب ایدن ایمانک ظنون ایلہ اقامہسی جائز دکادر . جناب حقہ ، جناب حقک علمہ ، قدرتنہ ایمان ایتک ، رسائی تصدیق ایلہمک خصوصندہ حاصل ایدیلہجک یقینک منبہی عقلدر . احوال آخرت کی مغبیاتی آکلامق ، عبادات ، مفروضہک اصوائی ، طرزینی سبک ایچون واسطہ ایسہ نقدر . عقل ادراکی مطلقاً نقلہ متوقف اولان مسائلدہ کاملاً مستقل اولماسہ بیلہ جناب حقک وارلغہ ، انسانلرہ منقولاتی حامل پیغمبرلر کوندرمسندہ کی امکانہ اعتقاد خصوصندہ البتہ صورت مطلقہدہ مستقادر .

حال بوکہ ارباب عطالت بونلرک ہیانی اونوتدیلر . عقائدہ ہمدہ

حال بر مذهب خاصہ تابع اولمق لازمدر ، دیہ رک یوقاریدہ سوبلدیکمز کی بر جوق فرقہلرہ آرلدیلر . حتی بالذات اعتقاد ایدیلہجک شیدہ اولیلہ بر مذهب مخصوصہ اتباع لزومہ اقناع ایلہ قالمادیلردہ او عقیدہیہ وصول ایچون صاحب مذہبک سرد ایلدیکی دلائلی دہ عیناً قبول ایتک لازمدر ، دیدیلر . آرتق مدلول فصل تقاید اولنیورسہ دلیل دہ اولیلہجہ تقاید ایدیلہیہ باشلادی . بومقصدی استحصال ایچون ہر عقیدہی بر نقل ایلہ تأییدہ قالقیشدیلر . باری کتیر دکری نقل معروف اولسہ ، خطادن سالم اولسہ ... لکن غیر معروف اولانلرہ احتجاج ایتدیلر . شو حرکتک نتیجہ طبیعیہسی اولہرق : « بو عقیدہ صحیحدر ، چونکہ فلان مصنفک فلان اثرندہ مصر حدر . » قاعدہ سقیمسی تأسس ایتدی . حال بوکہ کنابلردہ کی سوزلر طبیعی بر برینک عینی اولہمایہجفندن کیسہ ایچون ثابت ، صاف ، غیر متزلزل بر عقیدہ ایدمک قابل دکادر . بو حال اوقومش مقلد لردن امی تقلید جیلرہ سرایت ایتدی . زوالیلر ہر سویانن سوزہ ، ہر اسمی ایشتمش اولدقلری ذاندن کان نقلہ ایناندیلر ؛ ایسترسہ کندیسندن نقل اولنان آدم حقیقی ارباب علمدن اولماسون . بوضورتلہ عوامک عقائدی مسوعاتی قدر متناقض اولدی .

نقلہ اعتماد خصوصندہ کی مسالہ من اورادہی بولدی کہ اسلاف کزینک بزہ کوسترمش اولدینی مسلکک بوسبوتون خارجہ جیقدق ؛ اونلر کندیسندن نقل ایتدکری ذواتک اوصافی لایقیلہ تحقیق ایدر ؛ سوزینی ایچہ نظر تدقیقندن کچیرردی . صاحب قولک نقدن اولدیلغہ ، سوزینک دہ موثوق بولندیغہ یقین درجہ سندہ قساعت ایتدیکہ قبول ایلزدی . لکن متأخرینک عطالتی ، کندیسندن اول کلش آدمک سوزینہ باغلامسی نقلی ، منقولاتی پریشان بر حالہ کتیردی . بوکون هرکس کندیسنجہ معروف اولان آدمک ہر سوزینی تدقیق ایتکسزین نص کی تلقی ایلدیکی ایچون بین الناس زمان زمان موجب شکایات اولان بر آلائی اقوال مخیفہ ، احادیث موضوعہ شایع اولدی . هرکون کوروان یکی یکی بدعتلرک منشأی سوء اعتقاددر ؛ سوء اعتقادک منشأی ایسہ سلفک سوزلرینہ دلائلی تدقیق ایتدہن باغلامق ، کتابک سنتک امری خلافتہ اولہرق اعتقادیاندہ عقلی حکمسز بر اقمقدر .

بوکون اذهان خلقة اولیلہ بر طاقم عقائد باطلہ کیرمشدر کہ تراہت دینی محافظہ غیرتندہ بولنالرک او اباطلی قفالردن سوکوب آتمی بویوک بویوک مجادلہلرہ ، اوزون اوزون یوزغونقلرہ محتاجدر . بو محاربلردہ کندیلرینک قولانہ جقلری سلاح کتاب اللہ ، خصمیلرینک کی ایسہ معروف غیر معروف اسکیدن کچن آدمک اقوالی اولہجق . واقعا بوکون او خصمایہ یاردم ایدنلر عددآک چوقدرفہ لکن یارین انشاء اللہ بک ازالہجقدر .

مدبر فکری

مقدمه

انسان فطرۃ تجسس حریص، تحریری عاشق اوله رق یارادلمشدر. ایستکه صمیم اشیایه نفوذ اینسونده ماهیتلری اکلایسون؛ سرار موجوداته صوقولسونده اونلرک نرمدن کلدکیرینه واقف اولسون. انسانک طریق طلبنده اوکنه چیقه رق رهزنلک ایتک ایستنه بن عجز وحرمان اونی عزندن کری چوپرمنز. بوحال بشریتک برخصوصیت نمازسیدرکه سویه عرفانی، برکون کله جک، بوکون یتیشمه مدیکی بر اوج کاله یوکسلته جکدر.

نظر امتحانسه قارشی برده پوش اولان اسراری اکلامق حریص، ردای مجهولیته بورون حقائقک اوزرنده کی اورتوبی آچق اشتیاق انسانده، هله افراط حس ایله محس اولان بعض افرادنده او درجه بی بولیورکه کویا آتش کسلیلورده بیچاره لرک فلبنی یاقیور؛ روحلری آرتق بدئلرنده طورمیورده سوق شوق ایله یاره یاره اوله رق اوچق ایستور. بونکله برابر انسانه وهله کندیسینی بومقام حیرتن قورناره جق، یاخود روخنک غایه آمالنه، قانون تدریجه تابع اولمسنرین، یوکسله جک قدر قوت ویرلمه مشدرکه بوده نشوة ظفرک چوق زمانلر الیم اولان نتایجندن مصون قالمسی، بعض شدوذك کلیات معلوماندن خارجه بولنمی ایچوند. دیمک اولبورکه انسانک شو حالیده جلائل رحمته منتها تصور اولنه میان خالق حکیمک بر حکمتی بونوع ضمیمه قارشی لاهوتی بر غنایتیدر.

کیفیت حلی بلا استننا هر قلبی اشغال ایدن، هانکی طبقه دن اولورسه اولسون هرکسک ذهنی قورجالایان مسائلک اک بیوکی او حقیقه الحقائقدرکه بوتون بوکائنات روح موجودیتی، ماده الاصل بقاسنی هب اوندن اقتباس ایتش، خفاکا، غیوبدن عالم شهوده هب اونک تأثیریه جیقمشدر. بشریتک بوحقیقه قارشی اولان اهتمامی او درجه یه وارمشدرکه بو اوغورده بوتون آرامی، راحت غائب ایتشدرده آرتق هرطوری، هر خاطرهمی سینه سنده او غایه آمال ایچون نه بیوک برتهالک، نه آتشی برتخسر بولندیغنه ترجان اولمقدهدر.

خصیصه حس وشعوره مالک اولمقله برابر ایچنده بو آتش بولغیان یاخود بومسئله حقندکی اهتمامی آزاولان هیچ بر قلب متصور دکدر؛ ولوصاحبک مرتبه عرفانی صوک درجه ده یست، ادراکدن نصیبی غایت جزئی اولسون. زیرا مسئله عمومی اولمقله برابر انسانک کندی حیانه عائد بر مسئله خصوصیه شکلنه انقلاب ایدر. حال بوکه بشر آرمه سنده

جامع ازهر شیخه کیتشلر. جمعه کونلری مساجدده عادات جاریه حکمنه کچمش اولان بر حرکت حقنده کی مطالبه نی صورمشلر. [شیخک علوم دینیده کی موقعی ایسه معلومدر] استاد فنوا سنی سنت رسوله توفیق ایدرک بو حرکتک شایان اجتناب بر بدعت اولدینتی سویله مش. شیدی نه ظن ایدرسکنز؟ عجیبا مستفتی مفتینک ویردیکی فتوی موجبجه عمل ایده بیلدیمی؟ هیات! برچوق قیل وقال، بر آلائی سؤال میدان چیقدی، نهایت ایشک ایچنه بر معناد سیاست بورتی صوقدی. زمان حقیقتک اک بویوک معیندر، بر بواشی بویله بولمش ایدک. بناء علیه حالی اوزرینه بر اقیرز، دینلیدی.

بافیکر عطاالتک شامتته که عوام ایله اولنری ارشاد ایده یلمسی مأمول اولان علما آرمه سنه تفرقه دوشورویورده امردین شریعتدن نصیبی اولمیان بر طاقم جهله یه قالیور. ایشته بوجهله جماعتک اذهاننه اوله خبیث تخمملر صاچدیلرکه امت مضرتدن باشقه بر محصورولی کورمیه جکدر.

بوتون بر عالم شریعت قانقسه، قرآنده، حدیثده، مصرح اولدقن باشقه اسلاف کزینک اجاعیله بابت اولان بر حکم الهی بی تبیین ایتک ایستسه همان قارشینسه بر قاره جاهل دیکیلرک «ما سمعنا بهذا فی آبائنا الاولین» دییه فریاده باشلار.

آباء اولیندن مرادی ده یاخوجقاغنده یاغلی باشلی کوردیکی، یاخود کندیسینی اضلال ایدن جهله دن اسملری ایشدیککی آدملردر. بناء علیه بوکون عوامی ارشاد ایتک اک بویوک، اک مشکل برایشدر.

نه سویله یم یلم که؟ حریفک بری چیقور، عبادت نامه دیناً اک منکر بر حرکتده بولونیور. یاغیه دینه جک اولسه قبول ایتدکدن باشقه خوموردانه یه باشلیور. یول بوینده طوروب چولوغک، چوجوغک، حتی قادیلرک قارشینسه استبرایدن بر طاقم موسوسلرک حالی کورمیورمیسکنز؟ یازق که شو تربیه سزلکی ده تقرب الی اللهی موجب بر عبادت تلقی ایدیورلر!

ایشته عوامک حالی بویله. دیندن اولمایان بدعتلری دین ظن ایدیورلر. باخصوص وقتیه کندیلرینه بو بدعتلری دین نامیه تلقین ایدن جهله نک سوزلرینه ایچو، باغلاندقلری ایچون آرتق علمی شریعتک ارشاداتنه قولاق ویرمیورلر. بوکون ارباب شریعتک یایه جفی ایش دینک عصر سعادتده کی، عصر احبابده کی مساعدده کار، سمع شکلنه عودت ایدرک او صورتله حرکت ایتدکدن، مسلمانلانی اوصفوتیه، اونزاهتیه محافظه ایتدکدن، ناساده کوزل بر نمونه اولمقن عبارتدر. مصر مفتیسی مرحوم شیخ محمد عبده

مترجمی: محمد عاکف